

УДК 336.764.1

С. М. Халатур,

д. е. н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Дніпровський державний аграрно-економічний університетORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8331-3341>

Ю. Г. Векленко,

здобувач гр. МгФБС-22,

Дніпровський державний аграрно-економічний університет,

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-6331-8582>

DOI: 10.32702/2306-6792.2023.21.59

ІННОВАЦІЙНІ ТРЕНДИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

S. Khalatur,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Dnipro State Agrarian and Economic University

Yu. Veklenko,

Student of the gr. MgFBS-22,

Dnipro State Agrarian and Economic University

INNOVATIVE TRENDS IN IMPROVING THE USE OF WORKING CAPITAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

У статті проаналізовано основні інноваційні аспекти і шляхи удосконалення використання оборотних активів підприємств. Досліджено теоретичні аспекти щодо визначення економічної категорії "оборотні засоби" аграрного підприємства різними науковцями з погляду ідентичності тотожних дефініцій "оборотні активи" і "оборотний капітал". Авторами удосконалено і уточнено класифікацію оборотних активів за допомогою різних характерних ознак на підставі вивчених теоретичних підходів сформульованих в різних джерелах літератури економічного напрямку. Також виявлено напрями ефективності використання оборотних засобів аграрних підприємств. Також наведено складові механізми інноваційної стратегії удосконалення використання оборотних засобів аграрного підприємства. Проведені дослідження показали, що на підвищення ефективності та удосконалення використання оборотних активів здійснюють вплив внутрішні і зовнішні складові інноваційної стратегії підприємств аграрного сектору економіки.

The article analyzes the main innovative aspects and ways to improve the use of current assets of enterprises. The theoretical aspects regarding the definition of the economic category "current assets" of an agricultural enterprise by various scientists from the point of view of the identity of the identical definitions "current assets" and "current capital" have been studied. The authors improved and clarified the classification of current assets using various characteristic features based on the studied theoretical approaches formulated in various sources of economic literature. The efficiency of the use of working capital is characterized by the speed of their rotation, turnover. The less they are delayed at individual stages, the faster their cycle is completed. Acceleration of the turnover of these funds is caused by: first, an increase in the volume of production for each monetary unit of the company's current expenses; secondly, the release of part of the funds and, thanks to this, the creation of additional reserves for the expansion of production. Taking into account the mentioned circumstances, when analyzing and planning the company's activities, it is necessary to pay special attention to determining the need for working capital, taking into account the technological and financial conditions formed at the enterprise, as well as sources of their financing, abandoning outdated forms and methods that inhibit the growth of the effective use of working capital means. Areas of efficiency in the use of working capital of agricultural enterprises were

also revealed. The components of the innovative strategy mechanism for improving the use of working capital of an agricultural enterprise are also given. The conducted studies showed that the internal and external components of the innovative strategy of the enterprises of the agrarian sector of the economy influence the improvement of efficiency and the improvement of the use of current assets. Increasing the efficiency of the use of working capital is ensured by the acceleration of their turnover at all stages of the capital cycle of agricultural production enterprises.

Ключові слова: інноваційна стратегія, оборотні засоби, оборотний капітал, аграрне підприємство, використання оборотних засобів.

Keywords: innovative strategy, working capital, working capital, agricultural enterprise, use of working capital.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Серед найважливіших засобів виробничого аграрного підприємства найбільша увага приділяється формуванню оборотних засобів, їх ефективному управлінню, удосконаленню та підвищенню використання в ринковому конкурентному середовищі. Останнім часом актуальним залишається питання пошуку інноваційних трендів в стратегічному управлінні діяльністю сільськогосподарських виробників.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика економічних досліджень сучасних авторів-науковців передбачає вивчення удосконалення ефективності використання оборотних засобів підприємств серед яких слід відокремити Бланка І.О., Білик М.Д., Буряка А.Д., Осипова В.І., Окселекко Н.О., Поддєрьогіна А.М., Продиуса Ю.І., Батракова Т.І., Бондар В.В., Коваленка Ю.М., Кошельок Г.В., Малишко В.С., Малікова І.П., Кулакова С.Ю., Лозовський Д.М., Єропутова О.О., Ярошевська О.В., Партута Т.О., Супрун О.М., Фрунза С.А. [1–7]. Однак досить актуальним залишається питання щодо інноваційних підходів управління оборотними засобами, а також підвищення ефективності їх використання в підприємствах аграрного сектору.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є дослідження теоретичних та практичних аспектів щодо інноваційного розвитку аграрних підприємств при удосконаленні використання їх оборотних засобів у мінливих ринкових умовах.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сутність та управління ефективністю використання оборотних засобів розглядається в багатьох наукових працях вчених-дослідників. Однак вони мають різні теоретичні підходи та відрізняються за характерними особливостями вивчених категорій. Авторами економічних публікацій визначається поняття "оборотні засоби" як це сукупність грошових коштів, авансованих для створення і використання оборотних виробничих фондів та обігових фондів для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції [5, с. 138].

Дослідники фінансово-економічних положень Бедринець М.Д., Довгань Л.П. надають наступне тлумачення: "обігові кошти (оборотний капітал) — це активи, які протягом одного виробничого циклу або одного календарного року можуть бути перетворені на грошові засоби. У практиці планування і обліку господарської діяльності до складу оборотних коштів входять: виробничі запаси; незавершене виробництво та напівфабрикати власного виготовлення; витрати майбутніх періодів, готова продукція, товари відвантажені, грошові кошти" [2, с. 116].

На думку інших науковців "оборотні кошти не слід ототожнювати з матеріальними цінностями, в які вони вкладені, тобто оборотними засобами і засобами обігу", вони вважають, що "оборотні засоби і засоби обігу виступають у вигляді засобів виробництва (сировина, матеріали, напівфабрикати тощо) і лише в незначній частині гроші (каса, поточний рахунок, кошти в розрахунках тощо), обслуговують економічний обіг оборотних засобів і засобів обігу підприємства. Саме в матеріальну частину обо-

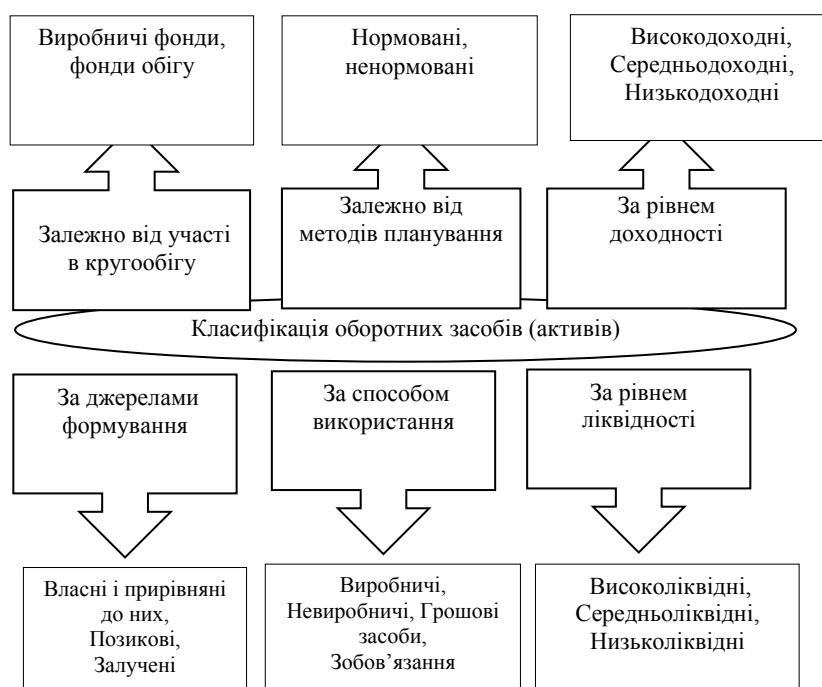

Рис. 1. Класифікація оборотних засобів (активів) аграрних підприємств

Джерело: складено авторами на підставі [1–6].

ротних засобів вкладаються грошові кошти з метою використання їх у виробництві, наприклад запаси і сировина використані для створення готової продукції, незавершене виробництво є теж частиною напівфабрикатів і матеріалів, паливо витрачається при заправці тракторів і комбайнів, насіння і добрива вносять під час посіву окремих сільськогосподарських культур [6].

Враховуючи думки різних науковців, узагальнюючу характеристику дефіції "оборотні засоби" можна сформулювати таким чином: це виробничі активи і грошові кошти підприємства, що використовуються в процесі виробничої і фінансової діяльності підприємства і переносять повністю свою вартість на новостворену продукцію, яка при реалізації створює новий капітал в грошовому виразі.

На рисунку 1 розглянемо основні види оборотних активів підприємств за основними характерними ознаками.

Поняття ефективності використання оборотних засобів пов'язане здебільшого з виробничою і фінансовою діяльністю підприємств аграрного виробництва. Удосконалення використання оборотних засобів може бути забезпечене прискоренням та підвищенням рівня оборотності, за рахунок якого скорочуються терміни обороту, а внаслідок цього і зменшення періодів обертання різних видів оборотного капіталу: запасів, готової продукції, незвершеного виробництва, дебіторської і кредиторської

заборгованості і ін. [1, с. 58]. За рахунок скорочення неробочого капіталу або неліквідних оборотних активів, перетворення їх на готову продукцію зростатиме обсяг коштів в грошовому виразі.

Необхідною передумовою конкурентного розвитку сільськогосподарської галузі економіки є використання на агропідприємствах інноваційних методів і підходів до управління і використання оборотних активів, пошук нових технологій з мінімізацією матеріальних витрат на виробництво продукції.

В структурі механізму формування інноваційної стратегії удосконалення використання оборотних засобів аграрного підприємства варто виділити наступні основні складові (рис. 2):

1. Виявлення, оцінка та усунення ризиків інноваційної стратегії.
2. Оцінка інноваційних можливостей при управлінні оборотними засобами.
3. Виявлення інноваційної привабливості, можливості підвищення ефективності використання оборотних засобів.
4. Проведення SWOP-аналізу, виявлення переваг, недоліків, можливостей, загроз, сильних і слабких сторін.
5. Планування інноваційних підходів щодо управління оборотними засобами.
6. Реалізація інноваційної стратегії щодо підвищення ефективності використання оборотних засобів.

Рис. 2. Механізм формування інноваційної стратегії удосконалення використання оборотних засобів аграрного підприємства

Джерело: складено авторами.

7. Управління інноваційною стратегією з врахуванням стратегічних змін.

ВИСНОВКИ

Отже, особливості інноваційних тренів при удосконаленні використання оборотних активів агровиробничих підприємств спрямовані на удосконалення роботи з постачальниками і покупцями, управління дебіторської і кредиторської заборгованості, удосконаленню товарообороту і руху грошових потоків, оптимізації матеріальних витрат, мінімізацію виробничих запасів, поліпшення фінансової і кредитної дисципліни, формування необхідних резервів, прискорення обороту грошових коштів і оборотного капіталу.

Література:

1. Батракова Т.І., Бондар В.В. Напрями підвищення ефективності використання оборотних засобів підприємства. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2019. С. 57—60. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_15/5/16.pdf (дата звернення: 22.10.2023).
2. Бедринець М.Д., Довгань Л.П. Фінанси підприємств: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2018. 292с.
3. Кошельок Г.В., Малишко В.С., Маликова І.П. Факторний аналіз ефективності використання оборотних коштів підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. Економіка та управління підприємствами 2018. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7819/1/> (дата звернення: 22.10.2023).

4. Кулакова С.Ю., Лозовський Д.М. Методологічні аспекти управління оборотними засобами підприємства. Ефективна економіка. 2013. №11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2516> (дата звернення: 22.10.2023).

5. Партута Т.О. Ефективність використання оборотних засобів підприємства. Агросвіт. 2012. №13. С. 62—68. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/13_2012/15.pdf (дата звернення: 24.10.2023).

6. Супрун О.М. Проблема прискорення обігу оборотних коштів на підприємстві. Ефективна економіка. 2013. №7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2185> (дата звернення: 25.10.2023).

7. Фрунза С.А. Основні напрями ефективного використання оборотного активу сільськогосподарського підприємства. 2017. Вип.21. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/158807266.pdf> (дата звернення: 23.10.2023).

8. Khalatur, S., Vinichenko, I., & Volovyk, D. (2021). Development of modern business processes and outsourcing activities. *Baltic Journal of Economic Studies*, 7(3), 195-202. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-3-195-202> (дата звернення: 24.10.2023).

9. Khalatur, S., & Dubovych, O. (2022). Financial Engineering of Green Finance as an Element of Environmental Innovation Management. *Marketing and Management of Innovations*, 1, 232—246. URL: <http://doi.org/10.21272/mmi.2022.1-17> (дата звернення: 23.10.2023).

10. Khalatur, S., Pavlova, H., Vasilieva, L.,

Karamushka, D., Danilevica, A. (2022). Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 9 (4), 56—76. URL: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3)) (дата звернення: 25.10.2023).

11. Khalatur, S., Pavlova, H., Vasilieva, L., Karamushka, D., Danilevica, A. (2022). Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 9 (4), pp. 56—76. URL: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3)) (дата звернення: 25.10.2023).

12. Khalatur, S., Tvaronaviciene, M., Dovgal, O., Levkovich, O., Vodolazska, O. (2022). Impact of selected factors on digitalization of financial sector, *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 10 (1), pp. 358—377. URL: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19)) (дата звернення: 25.10.2023).

References:

1. Batrakova, T.I., Bondar, V.V. (2019), "Directions for improving the efficiency of the use of the company's working capital", *Scientific Bulletin of Kherson State University*, pp. 57—60, available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_15/5/16.pdf (Accessed October 22, 2023).

2. Bedrynets, M.D. and Dovgan, L.P. (2018), *Finansy pidpryyemstv: navchalnyy posibnyk [Enterprise finance: a study guide]*. Tsentr uchbovoyi literatury, Kyiv, Ukraine.

3. Koshelok, G.V., Malyshko, V.S. and Malikova, I.P. (2018), "Factor analysis of the efficiency of the use of working capital of the enterprise", *Problemy systemnoho pidkholu v ekonomitsi. Ekonomika ta upravlinnya pidpryyemstvamy* available at: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/7819/1/> (Accessed October 22, 2023).

4. Kulakova, S.Yu. and Lozovsky, D.M. (2013), "Methodological aspects of management of working capital of the enterprise". *Efficient economy*. [Online], vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2516> (Accessed October 22, 2023).

5. Partuta, T.O. (2012), "The efficiency of the use of working capital of the enterprise". *Ahrosvit*, vol. 13, pp. 62—68, available at: http://www.agrosvit.info/pdf/13_2012/15.pdf (Accessed October 24, 2023).

6. Suprun, O.M. (2013), "The problem of accelerating the circulation of working capital at the enterprise", *Efektivna ekonomika* [Online], vol. 7, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2185> (Accessed October 25, 2023).

7. Frunza, S.A. (2017), "The main directions of effective use of the current assets of the agricultural enterprise", vol. 21, available at: <https://>

core.ac.uk/download/pdf/158807266.pdf (Accessed October 23, 2023).

8. Khalatur, S., Vinichenko, I., and Volovyk, D. (2021), "Development of modern business processes and outsourcing activities", *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 7 (3), pp. 195—202. <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-3-195-202>.

9. Khalatur, S., and Dubovych, O. (2022), "Financial Engineering of Green Finance as an Element of Environmental Innovation Management", *Marketing and Management of Innovations*, vol. 1, pp. 232—246. <http://doi.org/10.21272/mmi.2022.1-17>.

10. Khalatur, S., Pavlova, H., Vasilieva, L., Karamushka, D., and Danilevca, A. (2022), "Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector", *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, vol. 9 (4), pp. 56—76. [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3)).

11. Khalatur, S., Honcharenko, O., Karamushka, O., Solodovnykova, I., & Shramko, I. (2022), "Paradigm transformation of the economic crises modeling", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4 (45), pp. 285—297. DOI: 10.55643/fcaptp.4.45.2022.3833.

12. Khalatur, S., Tvaronaviciene, M., Dovgal, O., Levkovich, O., and Vodolazska, O. (2022), "Impact of selected factors on digitalization of financial sector", *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, vol. 10 (1): pp. 358—377. [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19)).

Стаття надійшла до редакції 29.10.2023 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663